

14. 4. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kolektivní ochrana zájmů spotřebitelů

Ne všichni spotřebitelé mají dostatek energie, času a financí na to, aby se pustili do soudního sporu s podnikatelem. Jistou alternativou je v tomto směru kolektivní ochrana zájmů určitých skupin (spotřebitelů, zaměstnanců apod.). Tato kolektivní ochrana zájmů spotřebitelů nejenže šetří čas a finanční prostředky jednotlivých spotřebitelů, ale navíc umožňuje zastavit nekalé obchodní praktiky bez ohledu na to, zda byla spotřebitelům způsobena nějaká újma. Jistou výhodou rovněž je, že soudy, které by jinak řešily několik stovek totožných žalob, mohou v takových případech řešit jen jeden spor.

Právní rámec kolektivní ochrany zájmů spotřebitelů je možné nalézt jednak v občanském zákoníku (v rámci právní regulace nekalé soutěže), občanském soudním řádu (§ 83 a § 159a) a dále také v § 25 a § 26 zák. o ochraně spotřebitele (jde o transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES ze dne 23. dubna 2009 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů).[1]

Terminologicky i obsahově lze rozlišovat mezi reprezentativním a skupinovým řízením, druhé jmenované se však v českém právu fakticky nevyskytuje. Jde o řízení, které může být zahájeno na návrh kteréhokoli z poškozených, a to na účet všech zúčastněných osob ve skupině (řízení se pak účastní buď všechny osoby, které se přihlásí, anebo naopak všechny osoby, které vůli se ho neúčastnit neprojeví). U reprezentativního řízení reprezentant zahájí řízení na základě vlastní aktivní legitimace a hájí zájmy určité skupiny osob. Mezi problematické aspekty reprezentativního řízení ale patří např. ustanovení § 83 odst. 2 a § 159a odst. 2 OSŘ, neboť výrazně omezují práva ostatních spotřebitelů na vedení dalších sporů s tímž podnikatelem. Dle § 83 odst. 2 OSŘ totiž zahájení řízení o zdržení se protiprávního jednání ve věcech ochrany práv spotřebitelů brání tomu, aby probíhalo proti témuž žalovanému u soudu další řízení o žalobách jiných žalobců požadujících z téhož jednání nebo stavu stejné nároky a výrok pravomocného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto v těchto věcech, je závazný nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu.

Článek 3 směrnice 2009/22/ES definuje oprávněné subjekty, které mohou podat žalobu, velmi široce. Odlišuje dvě nevyčerpávající kategorie subjektů a ponechává na členských státech, aby stanovily kritéria, prostřednictvím kterých vymezí, jaké organizace jsou za ochranu společných zájmů spotřebitelů odpovědné. V praxi se dle směrnice oprávněným subjektem rozumí současná spotřebitelská sdružení, veřejnoprávní subjekty, které jsou specificky odpovědné za ochranu spotřebitelů, agentury pro léčivé přípravky, úřady civilního letectví, asociace uživatelů, rodinné organizace, odbory, zemědělské komory a obchodní a průmyslové komory.

Český zákonodárce ustanovením § 25 odst. 2 zák. o ochraně spotřebitele zakotvil obecnou žalobní legitimaci k podání negatorní žaloby na zdržení se protiprávního jednání ve věci ochrany práv

spotřebitelů, jež je projednatelná soudy v občanském řízení soudním. Těmito oprávněnými subjekty jsou sdružení spotřebitelů a jiné právnické osoby založené k ochraně spotřebitele. Tyto zvláštní subjekty k ochraně zájmů spotřebitelů musí být právnickými osobami s právní osobností (právní subjektivitou), což je mimo jiné nezbytné i s ohledem na práva, která jim zákon o ochraně spotřebitele poskytuje (právo podat žalobu na zdržení, právo podávat podněty veřejnoprávním orgánům). Nemůže jít tedy např. o společnost dle § 2716 OZ, která nemá právní osobnost.[2]. Podobně dle § 2989 OZ může právo, aby se rušitel nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil závadný stav, uplatnit výhradně právnická osoba (tedy osoba s právní osobností) oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků.

Těmito subjekty mohou být dále jiné právnické osoby založené k ochraně spotřebitele, jako jsou např. obecně prospěšné společnosti, různé profesní organizace, které mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitele, ať už profesní organizace zřízené ex lege, jako je např. Česká kancelář pojistitelů, nebo dobrovolné (smluvní) profesní organizace, jako je např. Česká asociace pojišťoven, apod.

Další skupinou jsou subjekty uvedené v seznamu osob oprávněných k podání žalob na zdržení se protiprávního jednání v oblasti ochrany práv spotřebitelů, který vede Komise Evropských společností a je zveřejňován v Úředním věstníku Evropské unie. Seznam v Úředním věstníku umožňuje subjektům, které jsou v něm uvedeny, prokázat svou právní způsobilost jednat před soudy nebo správními orgány jiných členských států.

Výše uvedené subjekty ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů mohou podat v rámci civilního řízení (a být jeho účastníkem) pouze návrh na zahájení řízení u soudu o zdržení se protiprávního jednání ve věci ochrany práv spotřebitelů (negativní žaloby), nikoli např. návrh na zahájení řízení u soudu o peněžité plnění, přestože je to tak někdy mediálně předkládáno (viz např. kauza hypotečních bankovních poplatků). I tak je kolektivní ochrana zájmů spotřebitelů přínosem, a to i přesto, že velkou překážkou pro větší počet řízení o zdržení se protiprávního jednání jsou v těchto případech zejména ekonomické otázky spojené se soudními poplatky a dále náklady za právní zastoupení (zejména povinnost hradit náklady právního zastoupení protistraně v případě, že takový subjekt spor prohraje).

JUDr. Blanka Vítová, LL. M., Ph.D.,
of counsel

[DOHNAL PERTOT SLANINA, advokátní kancelář, v.o.s.](#)

PRAHA | HRADEC KRÁLOVÉ | OLOMOUC | LETOHRAD

Prvního pluku 347/12a

186 00 Praha 8 - Karlín

Komenského 266/3
500 03 Hradec Králové

Palackého 75/21
779 00 Olomouc

Václavské náměstí 76
561 51 Letohrad

Tel.: +420 587 407 086
e-mail: info@akdps.cz

[1] K této problematice více viz KŘIVÁČKOVÁ, J., HAMULÁKOVÁ, K. Perspektivy alternativního řešení kolektivních sporů v ČR ve světle Doporučení Komise 2013/396/EU. Právní rozhledy. 2015, č. 13-14, s. 502-508.

[2] V některých případech je sice možné dle § 19 OSŘ přiznat způsobilost být účastníkem řízení i osobám bez právní osobnosti, je však otázkou, zda by to bylo v případě těchto sdružení vhodné (např. s ohledem na nemožnost stanovení takové „neprávnické“ osobě povinnost k náhradě nákladů řízení, a dále na otázku osoby, která bude vystupovat jako osoba oprávněná před soudem apod.) Více viz ŠÍNOVÁ, R., JURÁŠ, M. Účastenství v civilním soudním řízení. Praha: Leges, 2015, s. 102n.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Co jsou zaměstnanecké opce a jak funguje jejich zdanění v roce 2026](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [10 otázek pro ... Michala Kunu](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)